

АДВОКАТ-ІНОЗЕМЕЦЬ ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

останнім часом широко обговорювались як юристами, так і політиками, а також ставали предметом розгляду верховної ради України правові вимоги до кандидата в адвокати.

відповідно ст. 2 Закону України «Про адвокатуру», в редакції від 19 грудня 1992 року, адвокатом міг бути громадянин України, який мав вищу юридичну освіту, стаж роботи за спеціальністю юриста або помічника адвоката не менше двох років, склав кваліфікаційні іспити, одержав свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю та прийняв присягу адвоката України.

Законодавець фактично забороняв іноземцям-адвокатам займатись адвокатською діяльністю в Україні, що неодноразово піддавалось критиці і науковцями, і практикуючими юристами.

Неодноразово такий підхід піддавався критиці шляхом подання звернень до органів державної влади. Зокрема, найбільш яскравим прикладом стало звернення громадянина США о. л. Глотова до конституційного суду України, у якому він просив визнати неконституційними положення Закону України «Про адвокатуру», якими, на його думку, іноземцям заборонено займатись адвокатською діяльністю в Україні. конституційний суд України відмовив у відкритті конституційного провадження, вказавши у мотивувальній частині, що іноземці не можуть призначатися на окремі посади або займатися певною трудовою діяльністю, якщо відповідно до законодавства України призначення на ці посади або заняття такою діяльністю пов'язано з належністю до громадянства України.

Подібні думки висловлювали деякі вчені і адвокати, зазначаючи, що, відповідно до статті 26 конституції України, на іноземців поширюється статус громадянина України, крім випадків, передбачених конституцією, законами або міжнародними договорами. конституція не забороняє іноземцям бути адвокатами в Україні. Не можна було вважати винятком із загального правила і норму ст. 2 Закону «Про адвокатуру», адже виключність правового статусу

громадянина України має бути сформульовано за допомогою слова «лише» або прямою заборобою.

16 листопада 2006 року Верховною Радою України було внесено зміни до Закону України «Про адвокатуру», згідно з якими адвокатом може бути особа (як громадянин України, так й іноземець чи особа без громадянства), яка має вищу юридичну освіту, підтверджену дипломом, стаж роботи у галузі права не менше двох років, володіє державною мовою, склала кваліфікаційні іспити, одержала в Україні відповідне свідоцтво та прийняла присягу адвоката України. це надало змогу адвокатам-іноземцям практикувати на території України, штовхнуло законодавця на розвиток суб'єктного складу договору правової допомоги в Україні.

5 липня 2012 року було прийнято чинний Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», в якому враховано рекомендації європейських експертів спільної програми Європейського союзу та ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи України» (експертний висновок щодо проекту закону України «Про адвокатуру» від 13 жовтня 2009 р.), венеціанської комісії та дирекції з питань правосуддя та людської гідності, в якому передбачено, що «адвокат іноземної держави здійснює адвокатську діяльність на території України відповідно до цього Закону, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України». відмінним є те, що в чинному законі, на відміну від попередніх, порядку діяльності адвоката-іноземця присвячено цілий розділ, їх статус регламентовано більш повно.

Передбачено, що адвокат іноземної держави набуває право займатися адвокатською діяльністю на території України з момент увключення відомостей про нього до Єдиного реєстру адвокатів України. З цією метою адвокат іноземної держави звертається з відповідною заявою до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, перед якою повинен довести факт наявності права на зайняття адвокатською діяльністю у відповідній іноземній державі.

адвокат іноземної держави, відомості про якого включено до Єдиного реєстру адвокатів України, здійснює адвокатську діяльність на території України без обмежень, у тому числі щодо можливих видів адвокатської діяльності. На адвоката іноземної

держави поширюються всі встановлені законом професійні права й обов'язки адвоката, гарантії адвокатської діяльності.

дещо відмінною є відповідальність адвоката іноземної держави, що в першу чергу пояснюється особливістю його правового статусу. коло дисциплінарних стягнень дещо звужено: до адвоката іноземної держави, включеного до Єдиного реєстру адвокатів України, можуть бути застосовані дисциплінарні стягнення виключно у вигляді попередження або виключення з Єдиного реєстру адвокатів України. додатковою стадією розгляду дисциплінарної справи стосовно адвоката-іноземця, що є винятком з загального правила, є повідомлення кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури відповідний орган державної влади або орган адвокатського самоврядування іноземної держави, в якій адвокат отримав статус адвоката або набув право на заняття адвокатською діяльністю у випадку накладення на нього дисциплінарного стягнення.

чинний закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» найбільш повно відповідає вимогам часу – епосі часу глобалізаційних та інтеграційних процесів, коли рамки правових систем стають менш чіткими і виникає необхідність правової допомоги з боку адвокатів іноземних держав.